

Informatieblad: Iroko

- Andere namen:** Mereira, moreira (Angola), abang, mandji (Kameroen, Guinee), kambala, molundu (Kongo, Zaïre), abang, mandji (Gabon), odoum, odum (Ivoorkust, Ghana), simmé (Guinee), guuw (Liberia), mufula, intule, tule (Mozambique), rokko (Nigeria), mvule, mvuli (Oost-Afrika), ka téma, semei, semli (Sierra Leone, Liberia), Lusanga, molundu, mokongo (Zaire).
- Botanische naam:** Milicia excelsa (Welw.) C.C. Berg (= Chlorophora excelsa (Welw.) Benth.), M. regia (A. Chev.) C.C. Berg.
- Familie:** Moraceae.
- Groeigebied:** Tropisch Afrika. Milicia regia A. Chev. kan minder tegen droogte en komt alleen in West-Afrika van Gambia tot Ghana voor.
- Boombeschrijving:** Milicia regia is een kleinere boom dan Milicia excelsa. Deze laatste kan onder gunstige omstandigheden een hoogte van 60 m (gemiddeld 50 m) bereiken, met een takvrije, vaak rechte en cilindrische stam van 15-28 m, diameter 0,75-1,0 m, maximaal 2,5 m. Wortelaanzet tot maximaal 1,8 m hoog. De schors van de stam is ruw en schilferig met een donkerbruine tot zwartachtige kleur.
- Aanvoer:** Zaaghout en gekantrecht hout. Iroko is ook in de vorm van fineer in de handel verkrijgbaar.
- Houtbeschrijving:** Vers gezaagd kernhout heeft een botergele tot bruingele kleur, soms met donkerbruine zones, nadonkerend naar goudbruin tot donkerbruin. Het lichtgekleurde spint is 50 tot 100 mm breed en duidelijk van het kernhout te onderscheiden. Door het voorkomen van draadafwijkingen en reactiehout kunnen vervormingen, ook na drogen, voorkomen. Typisch voor Iroko is dat de houtkwaliteit tussen de aangevoerde partijen sterk kan variëren. Iroko vertoont in uiterlijk een vage gelijkenis met teak en wordt daarom wel eens met de naam Iroko-teak, Afrikaans teak en kambala-teak aangeduid, wat onjuiste, misleidende benamingen zijn. De stammen bevatten soms zeer harde kalkachtige stoffen die in de vorm van flinke "stenen" kunnen voorkomen en de bewerking zeer nadelig kunnen beïnvloeden.
- Houtsoort:** Loofhout.
- Draad:** Recht tot kruisdraad, een enkele maal golvend.
- Nerf:** Matig grof.
- Werken:** Gering.
- Drogen:** Matig snel. Hout met veel lichtgekleurde inhoudsstoffen ("kalk") droogt aanzienlijk langzamer. Het drogen dient met zorg te geschieden omdat vooral het kruisdradige hout neiging vertoont tot scheuren en vervorming. Bij de stapellatten kan Iroko ernstig verkleuren (lattenstrepen). Dit kan worden voorkomen door Iroko op eigen lat te zetten, dat wil zeggen stapellatten gebruiken van Iroko, dus niet van andere houtsoorten. Iroko neemt in geveltimmerwerk een houtvochtgehalte aan van 11-14 %.
- Bewerkbaarheid:** Iroko is, zowel met de hand als machinaal, goed te bewerken. De gereedschappen worden hierbij minder snel bot dan bij teak, mits het geen kalkinhaltsels bevat. Om bij bewerkingen op vlak- en van diktebanken "inspringsel" bij kruisdradig hout zoveel mogelijk te beperken, wordt een kleine spaanhoek geadviseerd. Bewerkingen voor profielen, pen- en gatverbindingen, boren en draaien leveren geen problemen op. Goede afzuiging tijdens bewerken van Iroko is noodzakelijk om gezondheidsproblemen bij daarvoor gevoelige personen te voorkomen. Iroko-stammen hebben vaak grote inwendige spanningen. Bij bewerken kan dit leiden tot kromtrekken van bepaalde delen. Eenmaal bewerkt en goed droog blijft Iroko zeer stabiel.
- Spijkeren & schroeven:** Redelijk, voorboren wordt aanbevolen. Grijs tot zwarte verkleuringen in contact met ijzer. Roestvast verbindingmateriaal wordt aanbevolen.

Lijmen: Matig. Goed met daarvoor geschikte lijmen.

Buigen: Matig.

Oppervlakafwerking: Matig. Voor glad werk is gebruik van een vulmiddel noodzakelijk. Doordat Iroko bepaalde inhoudsstoffen bevat die oplossen in organische oplosmiddelen, wordt de droging van verf- en vernissoorten op olie- en polyesterbasis aanzienlijk vertraagd. Alkydharsverfsystemen drogen langzaam op Iroko. Door het hout voor de behandeling goed te reinigen met thinner kan dit verbeteren. Door toe passing van afwerkssystemen op kunstharsbasis, die door polymerisatie drogen, worden deze problemen vermeden. Deze producten kunnen, eenmaal droog, de ondergrond vormen voor andere afwerkssystemen. Iroko wordt ook wel onbehandeld toegepast waardoor het na verloop van tijd zal vergrijzen, door de hoge wateropnamesnelheid van Iroko wordt dit echter afgeraden voor gelijmde constructies. Bij watergedragen verven kan wit uitbloeden voorkomen, door de aanwezigheid van wateroplosbare inhoudsstoffen.

Impregneerbaarheid: Kernhout 4. Spint 1.

Bijzonderheden: Iroko bevat een giftige stof, chlorophorin genaamd. Hierdoor kunnen bij de bewerking slijmvliesontstekingen en huidaanandoeningen optreden. Met moet geen bekistingen van Iroko gebruiken, aangezien het uitharden van beton door contact met de inhoudsstoffen van Iroko zal worden vertraagd.

Toepassingen: Iroko is een sterke, zeer duurzame houtsoort die weinig werkt. Het hout is daarom geschikt voor zeer veel doeleinden, zowel binnens- als buitenshuis. Bijvoorbeeld kozijnen, ramen, deuren, gevelbetimmeringen, parketvloeren, binnenbetimmeringen, trappen, traptreden, meubelen, laboratoriumtafels (bij voorkeur samengesteld uit kwartiers gezaagde delen), kuipwerk voor de chemische industrie, jacht- en scheepsbouw (spanten, dekken, huiden en betimmeringen), carrosserie- en wagonbouw, draaiwerk en beeldhouwwerk. Van Iroko kan ook finer worden gesneden en geschild.

Technische eigenschappen

Duurzaamheid	Duurzaamheidsklasse ½. De duurzaamheid is sterk afhankelijk van de volumieke massa. Hoe hoger de volumieke massa en hoe donkerder de kleur, des te duurzamer is het hout. Termieten D. Spint Lyctus G.
Janka hardheid	Langsvlak 5600 N. Kops vlak 10.900 N.
Schuifsterkte	12,4 N/mm ² .
Druksterkte	53 N/mm ² .
Buigsterkte	94 N/mm ² .
Elasticiteitsmodus	10.900 N/mm ² .
Volumieke massa vers	Vers 950-1200 kg/ m ³ .
Volumieke massa 12%	(470-)630- 650-670(-850) kg/m ³ bij 12% vochtgehalte.
Sterkteklasse	Iroko kwaliteitsklasse HS/BS 5756 is ingedeeld in sterkteklasse D40 (NEN-EN 338).

Diverse projecten met Iroko

Iroko luiken – Stadhuis Gouda

Iroko luiken – Stadhuis Gouda

Iroko spoorhuisje

Iroko bloemenkiosk - Arnhem

Iroko trap – Slot Loevenstein

Iroko trap – Slot Loevenstein

Iroko luiken – Kasteel de Haar, Haarzuilens

Iroko trap

Iroko luiken – Kasteel de Haar, Haarzuilens

